

Nemzeti Társalkodó

October 6dik napján 1835.

Egy áprilisi vádlottnak története.

I.

Egy fekete füstös háznak harmadik emeletében lakott, az 1850-k év óta, egy ifju festő, G - Ádólf, kinek atyja testőrségi tiszt volt, 's életét a' juliusi napokban elvesztette: A' hőszellemű fiatal művész még csak húsz éveket számlált. Szorgalommal 's lélekösmeretes gondnal festegete, 's ha egy útszája-beli kalaposnak vagy aranyverőnek arczképét hat nap alatt elkészité, hatvan frankot kapott érte, melylyel magát, 's a' sok sírás miatt megvakúlt öreg anyját, a' mint lehetett, a' szükségtől védte. Anyjához viseltető szeretete szívét egészen betöltötte, 's az anya nem kevésbé szerette szorgalmatos jámbor szelid és engedelmes gyermekét.

Az 1853ik év' octoberében festőnkre nézve felette nevezetes dolgok történtek. Azon háznak, melyben lakék, tulajdonosa, ki, maga egy szebb utzában, tehetős kereskedő, 's a' hetedik kerületben a' városi előljárónak segédje, ezen felyül az utolsó lázzadás

óta a' nemzeti őrseregnél granátoskapitány volt, ezredességre emelték. Igen természetes vala tehát, hogy kedve jött magát az újanon kapott vállbojtokkal lefestve látni. Mikor az ember házánál egy festő lakik bérben 's a' fizetés ideje közel, gondolom nem sokáig válogat; 's e' szerint Adólfunkra esék a' választás, hogy B... urat, egész formaruhában, egyik kezével a' számvivő-könyven, másikkal a' kardon, olajban fesse. Festőnk e' feladásban oly híven járt-el, hogy az érdemes férfinak egész háznépe öröme bájoltatott a' képnek eleven katonás és e' mellett hasonlító tekintetén. A' nem kevésbé neki tüzesült ezredes a' munkát száz frankra becsülte, 's a' házbér is épen ennyi volt. Sőt annyira hágtatá nagylelkűségét, hogy a' vászon árát és a' festéktörő' napszámát is azon felyül kifizeté, ennyi hasznot a' jó Adólnak egy emberfő sem hozott-be még eddig. De még itt sem nyugodt-meg a' szerencse. A' ház asszonya is, kiről senki sem mondta volna hogy a' negyven esztendőt meghaladta, hasonló kedvet kapott a' fiatal festőhöz és művészetéhez. Tudakozódott utána, 's hallván mi szépen él anyjával, rábirta férjét, hogy három helyett hat hónapról adja nyugtátványát, csakugyan oly feltétel mellett, hogy őt is festené-le. A' kereskedő meg egyezését adá; mert annyira megkedvelte festőnk' művészetét, hogy egész házát öröme képekkel raggatta volna-bé, ha szinte boltos-inasainak lélektelen arczúlati légyenek is

azok. Az új iskola első festőjének nézte Ádolfot; 's hogy ezen vélekedést megigazolja, festőnk az asszonymak arczképére még nagyobb fáradságot fordított; többszer újra kezdé az előrajzot, más vásznat veve, soha sem volt megeleégedve; 's így harmincz ülésre vala szüksége, míg a' becses kép elkészülhetett. Ily hosszas idő alatt könnyü megösmérekedni. A' fiatal embernek bizodalma, melyet az asszony' barátságos megelőzése ki tudott csalni, őszinte közlésekre fakadott. Csendes élte folyamát, gyermekes jámbor viseletét oly melegséggel és annyi poézissel tudta lebeszélni, hogy az asszony megindúlni látszott felette. De nem csak a' kereskedőnek hitve-se volt vele, jelen volt a' háznak leánya is.

A' festő-fokpolcz a' leány' szobája mellett vala felállitva, 's míg Adolfunk feste, a' leány egy kedvelt áriát énekelt anyja előtt, hogy arczát kellemes vonásokban tartsa.

A' húsz esztendősi ifiu mind eddig csak anyját szerette még. Szeretet védelem és vigasztalás' ösztönétől eltölt fiatal szivét, poézissel tele lelkét, 's hő buzgalomtól dagadó kebelét egyedül anyja bírta, a' szegény vak asszony, az elhagyatott özvegy, ki nélküle kétségben 's inség között veszett volna el. 'S még is gyakran neheztelt az öreg reá, sőt néha durván is bánt vele. Bánat és betegség igazságtalanná tevék a' szerencsétlent. Ifiu művészünk e' viszonyát a' kereskedő' leánya rögtön megváltoztatá. Minden nap hallá a'

tizenhat esztendő s bájoló szelid leányt, énekelni szép dalokat. A' legtisztább áttatlanság és szemérem hatotta által ennek egész valóját, 's midőn énekét végezte, melléje vonúlt, 's vállain keresztül nézte a' készülő képet, ha ilyenkor az ifiúnak felemelt szemei öszvetalálkoznak a' leánynak tekintetével, mely a' részvételnek és társalkodásnak mondhatatlan kifejezésével nyugodott rajta, csuda-é, hogy a' jó fiu megfelejtkezett édes anyjáról? Ifiu művésznök tartalom nélkül oda engedé magát e' varázsló kísértésnek.

Azonban a' kép elkészüle, 's Adolfnak meg kelle válni; méjjen érzette, hogy a' küszöben kilépve, oly szerencsétől fosztatik-meg, mely vészdelmére válhatnék ugyan, de még is kívánatos vala. Igyekezett az egészet egy szép álomnak tekinteni, vagy reá beszélni magát hogy festése közben egy romant olvasott, 's azt ohajtá hogy semmi se zavarja-meg e' bényomást; midőn tehát az asszony megakará fizetni képét, reszkető hangon 's egybe fogott kezekkel kérte, hogy pénzt neki ne adjon. Gazdag jutalom nékem az emlékezet, monda lassu hangon 's lesütött fővel. A' jó asszony e' szavakra nem kevésé jött zavarodásba, melyeket valamenyire két értelműeknek lenni látott. Kérte az ifiu embert, hogy világosabban nyilatkozzék, mit ez végre meg is tett egész öszinteséggel, ha bár hülés hevülést váltott is egész testében. Egy óra' múltával vége lön minden zavarodásnak; mind ketten moso-

lyogva hagyhaták-el a' szobát, bár könyv reszketett szemeikben. Adolf kezeiben volt egy nyugtatóvány, hat hónapi bérfizetésről szóló, 's ezen felyül egy útasítvány a' pénzváltóházhoz. Más nap reggel Adolf anyjánál termett a' derék asszony, hogy az ifiu művész környületei 's kinézései felől értekezzék. Abban egyezének meg hogy Adolf a' közelebbi mutatványra fessen egy képet, 's azzal magának szerezzen hírt. Ezen lépés után, melynek jó kiínenetelét a' két anya bizonyosnak látá, fognának az Adolf és a' leány öszveadása felől értekezni. Hogy a' gazdag kereskedőnének e' gyors elhatározását értēni lehessen, szükség megemlíteni, hogy Adolf születésére nézve báró vala, 's e' cím volt azon egyedüli vagyon, melyet a' királyi testőrségi tiszt fiának örökben hagyott.

II.

Hat hónapok' multával, Adolfot egy félelmek között által virasztott éjszakának viradtával elsáppadva 's kétségbe-esetten látjuk haldokló anyjának betegágyánál. Három szomszédok, Adolfnak tapasztalt hűségű barátjai, még a' múlt estve kimentek, hogy egy híres orvost a' beteghez elhozzanak, de sem barát sem orvos az óta nem mutatá magát. Az 1834beli aprilis' 14ke vala, mely véres betűkkel van az Adolf' utszájának öszverongált épületeire feljegyezve. Tizenkét órák óta, mint egy halottas ház, mozdulatlan és csendes e' környék, melyen a' szorgalmatos lakósok' műhelyei sem éjjel sem

nappal nyugodni nem szoktak. A' közösülés mindenütt fennakadva. Mert az utszak' népessége megint felzendült vala' mint 1830an és 1832ben julius és junius hónapjaiban. Vasárnapról hétfőre virradólag, hol máskor ezen éj mindig öröm zaj között repült-el, borzasztó csend uralkodék, mely az utszakat a' temetők' nyugalmanak fátyolával vontabé, 's az éjet még sötétebbnek mutatá. Dobok lassu perditései, távol fegyverek' csörgése, 's titokkal teljes kimért lépegetés katonai csoportok meneteléhez hasonlatos, szakaszták-meg imitt amott az éjjeli nyugalmat mint a' cziprusnak bánatos lombjai között lengedező szellő megháborítja nyugalmit a' temetőnek, 's a' helynek borzadalmát még félelmesebbé teszi. Végre feljött a' nap; de csak egy műhely csak egy bólt sem nyílik meg; egy ember sem mutatkozik az ablakokban; azt lehetett volna hinni, hogy azon éjjel minden házak kiholtak. Ádolfnak anyja végtére, nyolcz fájdalmas órák' multával elszunyadott. Egy belső láz emészté az öreget 's a' szerencsétlen fiú, éghez emelt kezekkel látá, a' halált édes anyjának ágya mellett állani; a' világnak minden hatalma sem volt elegendő a' csapást elfordítani. „Anyám! angyalom! szentem! kiálta Ádolf, eleibe térdelve,“ maradj velem, ne hagyj-el engemet! 's könnyei bőven ömöltek, 's enyhülést adának elnyomult kebelének.

A' beteg felébredt.

„Ádolf“ így szólla „jön-e már az orvos?“

„Igen“ felele. Adolf, szavát a' zokogás elfojtván. Életemet adnám érte, csak jőne, gondolá magában. Hirtelen felszökék, műhelyébe sietett; hogy annak utszára nyiló ablakából láthassa, merészselhet-e már valaki a' házból kimozdulni. Megnyita egy ablakot 's látá miként az utsza el van rekesztve, 's a' sánczok megett katonák állanak, a' fegyvert lábaikhoz lebocsátva, megátkozá a' polgári háborut, mely már atyjától megfosztotta, 's most anyját ragadja-el fiui kebeléről. Ekkor az utsza' szegletén három embert vevé észre, kiket az oda állított katonák nem akartak tovább bocsátani. Megesméré két barátjait benne, az orvost. Ezek is megpillantván őtet az ablakban, kiáltának feléje, hogy szóllana mellett. 'S ő, látásokon örömtelven, messzire kihajlék az ablakon, azután a' katonák felé szalad; meg visszatér, hogy anyjának az orvos' érkezése felől örvendtes hírt vigyen. De sietségében észre nem vevé, hogy az ablakból egy virág cserepet az utszára lökött, mely nagy zuhanással esék az utsza' kövezetére, 's könnyen szerencsetlenséget okozhat vala. Vigasztalva ül a' beteg mellé, 's így szóll hozzá: „türedelem és bátorság, édes jó anyám; az orvos itt van, 's te mentve vagy.“ Ezzel egy iszonyu durranás zuzza szerte a' ház' ablakait, lövés lövést ér, közben pokoli kaczaj hallatik, és az elkárhozottak' ordításához hasonló kiáltozás, A' sapeurök' sujtolásai közt a' ház' kapuja behull; a' grádicson dobogó lépések hal-

latnak, 's ezen szavak: „a' harmadik emeletből hajtották a' köveket.“ Már jelen vannak, 's berohanni készülnek. „Az orvos fog lenni, nyisd-meg az ajtót fiam!“ így szól az öreg, Adolf eszmélet nélkül az ajtóhoz menyen, kezét a' kilincsre teszi; ekkor az ajtó kívülről megnyittatik. Húsz púska lökés rögtön földre teríté az ifiat; húsz katona berohan a' beteg szobájába; 's a' vak asszonynak haldokló ágyánál terem. Parancsolják, hogy keljen-fel, az asszony próbálja, de hátra esik. Két ember az ágy' fejéhez más-kettő az ágy' lábához áll, megragadják az alsó lepedőt, a' haldoklót felemelik, 's a' földre akarják lefordítani, mert a' szalmát kell megvizsgálniok, ha nincsen-e fegyver alája rejtve. Anyja félelmes visitására Adolf feleszmél, talpra szökik a' katonáknak közepettök, térdre omlik, rimánykodik, sír, 's a' puskaportól megfeketült kezeiket csókolja. Ezek vissza lökik az ifiat, sőt még ütnek is reá. Ekkor a' már megholt asszony felett egy tusa kezdődik a' húsz katona 's az egyetlen egy erőtelen szegény ifiu között, kit a' bánat és álmatlanság elemésztett. Hiában szorítja magához anyja' holt testét a' fiu, hiában védi magát körmeivel és fogaival a' húsz fegyveres szörnyeteg ellen, a' parancsnok hideg vérrel nézte végig e' szívet szaggató siralmas jelenést, a' nélkül hogy mondta volna: megálljatok! Nem, az ajtó meg nem nyílék a' fiunak, ki karjain emelte anyját, és a' kinek testéből száz nyilásokon ömlött a'

nemes vér; az ajtón őrt állók is fegyvert emelének ellene, 's visszalökték a' szerencsétlent, mely a' szabadulás felől minden reményét elvesztve műhelyébe vonúla. Midőn látták a' katonák hogy Adolfunk festő, kaczagva kiálták: ez sem fog több képet festeni! 's valójában, jobb kezét el is törték volt.— Ezután megmotoztak mindent, öszverontottak mindent, 's egy emelettel felyebb hágtak, hogy folytassák nyomozásokat.

E' nap' alkonyával a' holtak a' köz halottas házba vitettek, a' megsebesültek pedig a' tömlöczbe, 's más nap olvassuk: hogy a' hatalom a' törvény' kezében maradott.

III.

1835ben februarius' közepe tájatt, ezen történetek után tíz hónapokkal, a' városi Elöljárónak segédje, 's a' dísz ezerednek lovagja, éppen reggelijét evé házanépével, midőn bejelenték, hogy egy ifiu ember, külsőjére nézvé kézi műves, akar vele szállani; a' ház' ura parancsolá, bocsátának-bé az ismeretlent. Midőn az idegen belépett, minyájan elrémültek ezen ember' kinézésén, melyre valamely örökös bánat nyomta kitörölhetetlen bélyegét. Hosszú fekete hajfürtökkel borított halavány arczulatján a' kérlelhetetlen végzet' félelmes kezének állandó nyoma látszék. Elhervadt vonásai között egyedül csak a' szemek tartották-meg rendkívüli szépségeket. Feketébe volt öltözve, gyászfátyol vala kalapjára kötve, melyet bal kezében tartott, jobb válláról a' köntös új üre-

latnak, 's ezen szavak: „a' harmadik emeletből hajtották a' köveket.“ Már jelen vannak, 's berohanni készülnek. „Az orvos fog lenni, nyisd-meg az ajtót fiam!“ így szól az öreg, Ádolf eszmélet nélkül az ajtóhoz menyen, kezét a' kilincsre teszi; ekkor az ajtó kívülről megnyitattik. Húsz púska lökés rögtön földre teríté az ifiat; húsz katona berohan a' beteg szobájába; 's a' vak asszonynak haldokló ágyánál terem. Parancsolják, hogy keljen-fel, az asszony próbálja, de hátra esik. Két ember az ágy' fejéhez más kettő az ágy' lábához áll, megragadják az alsó lepedőt, a' haldoklót felemelik, 's a' földre akarják lefordítani, mert a' szalmát kell megvizsgálniok, ha nincsen-e fegyver alája rejtve. Anyja félelmes visitására Adolf feleszmél, talpra szökik a' katonáknak középettök, térdre omlik, rimánykodik, sír, 's a' puskaportól megfeketült kezeiket csókolja. Ezek vissza lökik az ifiat, sőt még ütnek is reá. Ekkor a' már megholt asszony felett egy tusa kezdődik a' húsz katona 's az egyetlen egy erőtelen szegény ifiu között, kit a' bánat és álmatlanság elemésztett. Hiában szorítja magához anyja' holt testét a' fiu, hiában védi magát körmeivel és fogaival a' húsz fegyveres szörnyeteg ellen, a' parancsnok hideg vérrel nézte végig e' szivet szaggató siralmas jelenést, a' nélkül hogy mondta volna: megálljatok! Nem, az ajtó meg nem nyílék a' fiunak, ki karjain emelte anyját, és a' kinek testéből száz nyilásokon ömlött a'

nemes vér; az ajtón őrt állók is fegyvert emelének ellene, 's visszalökték a' szerencsétlent, mely a' szabadulás felől minden reményét elvesztve műhelyébe vonúla. Midőn látták a' katonák hogy Adolfunk festő, kaczagva kiálták: ez sem fog több képet festeni! 's valójában, jobb kezét el is törték volt.— Ezután megmotoztak mindent, öszverontottak mindent, 's egy emelettel felyebb hágtak, hogy folytassák nyomozásokat.

E' nap' alkonyával a' holtak a' köz halottas házba vitettek, a' megsebesültek pedig a' tömlöczbe, 's más nap olvassuk: hogy a' hatalom a' törvény' kezében maradt.

III.

1835ben februarius' közepe tájatt, ezen történetek után tíz hónapokkal, a' várasai Elöljárónak segédje, 's a' dísz ezerednek lovagja, éppen reggelijét evé házaépével, midőn bejelenték, hogy egy ifiu ember, külsőjére nézve kézi műves, akar vele szóllani; a' ház' ura parancsolá, bocsátának-bé az ismeretlent. Midőn az idegen belépett, minyájan elrémültek ezen ember' kinézésén, melyre valamely örökös hámat nyomta kitörölhetetlen bélyegét. Hosszú fekete hajfürtökkel borított halavány arczulatján a' kérlelhetetlen végzet' félelmes kezének állandó nyoma látszék. Elhervadt vonásai között egyedül csak a' szemek tartották-meg rendkívüli szépségeket. Feketébe volt öltözve, gyászfátyol vala kalapjára kötve, melyet bal kezében tartott, jobb válláról a' köntös új üre-

sen függé-le. Méjjen meghajolva 's ünnepe-lyesen köszönt, 's egy ifju nő felé közelíte, ki a' házigazda mellett üle. Fájdalommal te-le bánatos hangon kérdezé, ha még ösmerie? A' fiatal nő nem felelt semmit; gondolatokban látszott elmerülni. Az idegennek ar-czán egy múltékony pirulat villana-fel, 's a-zonnal eltünék. Emberünk egy idősebb asszonyhoz fordúlt, ki szemközt üle az ifiabal. „Asszonyom, én G. . . Adolf vagyok, ma reggel bocsáttatám-ki a' tömlöczből, 's arra kívánom kérni. . . . Ekkor a' gazda fel-állott, megfogá Adolfnak bal kezét, az e-gyetlent. „Derék ifju barátom,“ így szólla hozzá, „szivemből szerencsét kívánok. Már tegnap olvastam az újságban, hogy az úr leg-kisebb hibában sem találtatott; 's kérdje-meg bár feleségemet, mennyire örültem raj-ta. O, soha sem tudtam az urat elfelejteni! hogyan is lehetett az urat gyanúsnak tartani! maga lett volna öszve-esküdt! maga láz-zasztó! hallatlan, lehetetlen! üljön asztalhoz velünk! János! tángyért ide! talán csak fa-latozni fog velünk! úgy-e?“ A' becsületes öregnek ezen megáradott beszédét a' többiek nem szakaszták félbe kínálkozásaikkal, mert Adolf előttek sirból előtűnt jelenet vala. A' szemközt ülő két asszony borzadással nézett egymásra. A' feloldozott fogoly észrevevé azt; „köszönöm az úr' szivességét,“ felele hide-gen, „jelenlétem kedvetlen zavart okozna, —nem úgy van-e, kisasszony?“ mondató-vább, szeméit lesütve, 's halotti sáppadás

borítván arczatját. A' kereskedő feléje hajlék, 's ezt sugá fülébe: „Ne nevezze kisaszornynak őt, mivel egy hónap óta férjhez ment asszony. Vejem a' feleségem mellett ül.“ — „Engedelmet kérek,“ monda' szerencsétlen, „ezennel távozni. . . .“

Tovább nem szólhata, 's ájultan a' földre rogyott. — Midőn magához tért, a' ház asszouya egyedül volt mellette. Vigasztalni akará, 's magát menteni; de Adolf egyiket sem fogadta. Hallgassunk arról, „monda, „nekem e' kinézéssel, e' bénna testtel, nem szabad az asszony' leányára szememet felemlennem. Távozom innen; az asszony leányának férje számadásra vonhatna, mi dolgom itten, 's valójában, nincs az a' szándékom, hogy az ő nyugalmát megzavarjam. Még csak egyet. Emlékezhetik, hogy az asszony' házában volt lakásom. Midőn a' múlt esztendőben a' katonák oda berontottak, hogy engemet anyám' holt testén nyomorúltta tegyenek, némely képeim voltak, némely rajzolatim. . . . Hová lettek azok? Gondoskodnom kell, hogy eladjam őket; mert még ma reggel kaptam a' tömlöczben enni, de hónap, — hónap ehez nem kell, 's még ezen éjre szállásról gondoskodnom; különben a' rendőrség újra megfoszt szabadságomtól. Kérem, tegyen hát rendelkezéseket, hogy mehessek, 's képeimet magammal vihessem.“

Ekkor a' szerencsétlent felvezeték a' hiuba, hol az eső bészakadt, 's a' szél ezer nyílásokon süvöltött. Egy szegelyben heverének

szakadozott képei, patkányok és egereknek martalékul engedve. Rendre nézegeté őket, 's így szóla: „Nincsenek itt mind, egy kép hibázik, nem tudja nékem senki megmondani, hová lett-el az?“ „Egyet magamnak tartottam,“ mond a' ház' asszonya, „de ha csakugyan vissza-kivánja —“

Szobájába vezeté a' szerencsétlent; a' kép ott függött; Adolf' jegyese volt az, utolsó munkája, lelkesen és szeretettel festve. Leszakasztá azt a' falról, 's eltapodta lábaival. „Már most mindeniket visszakaptam, szóla tompa hangon. — „Még birom egy képét,“ mond az asszony, nyugtalan féltékenységgel, „azt, melyet a' mutatványra készített; de mindenekre kényszerítem, bár csak ezt hagyja nálam; annyit fizetek érte, mennyit kívánni fog“ „Ezen egy, régen már az asszonyé;“ felele nyugodt hangon Adolf, „az egykor nékem adott útasítvány ennek árát jóval felyül multa. Azt mondják, hogy a' képek' ára nevedik, ha hogy a' festő nem űzi többé művészetét, — én pedig felhagytam vele, — 's itt különös egy mosolygás volt-el ajkain.

Az asszony hallgatva ölelé-meg a' szerencsétlen ifiat, vigasztalást számára nem talált; 's Adolf eltávozék. Régi szállása még üres vala, 's megint belé költözheték. Képeit pénzzé tette, 's hat láb földet vásárolt a' temetőben vele, hogy édes anyja' holttestét elhelyeztesse, melyet az áprilisi feláldozottak' közös verméből kikerestetett. Mi-

után e' szomorú kötelességet teljesíté, körül nézte magát e' széles világon, 's nem találván benne senkit, a' kihez tartoznék, nem egy lánczot is, mely őt az emberekhez köténé, elhatározá magát, hogy meghaljon.

Ezen esztendei martius' havának utolsó napjaiban, egy első rendü tisztviselő valamely ösmeretlen kéztől egy levelet kapott, melyben egy beteg ember arra kérte, hogy menne hozzá, mivel az áprilisi öszveesküvés felől nevezetes adatokat akarna közleni, melyek a' pair-kamarának ítéletére befolyással lehetnének. Az a' megjegyzés is oda volt vetve, hogy nagyobb bátorság okáért, annyi személyektől kísértetheti magát, a' mennyivel tetszik, A' levél alatt ezen aláírás állott: Bátor G....

A' meghatározott órában hat törvényes ember jelenék-meg hivatalos készülettel az ösméretes ház' harmadik emeletének ajtajánál; ugyan annyi rendőrségi darabontok állittatának a' grádics' hosszában, álruhába öltöztetve.

Ádolf illendőséggel köszönté a' belépőket, leülteté őket, 's azon kérés után, hogy félbe ne szakasztanak, elbeszélé történetét előttek, mely ezen komoly férfiakat nagyon meghatotta. Beszédének végére jutván, felállá:

„Azon ifiú, kinek esetét az urakkal közöltem, magam vagyok,“ így szóla, „'s ezen ágy anyámnak halálos ágya; ezen a' padlaton feküdtem én, öszve tördelt karommal, sebkétől borítva, segedelem nélkül; ezen a' padlaton holt-meg az én édes anyám. Egy-

más mellett feküve hagyának itt a' katorák bennünket, 's a' rendőség estve vitetett-el innen. Engemet véresen hurczoltak a' tömlöczbe, hol tíz hónapokig senyvedtem. Végre kibocsátottak. Már most szabad vagyok, de bégna, beteg, és árva, tehetetlen akármire, nyomorúlt, kétségbe-esett. Volt egy mátkám; azt elvesztettem! Volt egy művészetem, mely egész lelkemet betöltötte, de jobb karomat öszvetörték, lemetszették; többet nem festhetek, jó híremet bölcsőjében megfojtották; már most szabad vagyok, de koldus! — 's a' törvények üldözik a' koldusokat. Nincs tehát semmim, a' miért élnék; azért meg kell halnom. A' törvények csak eddig vonhatnak korlátot előmbe. — Panaszt inditok igaztalanságuk ellen; méltatlanul vetettek a' tömlöczbe, 's elégtételt kívánok. Mit ajánlhat az igazság mind azokért, a' miket tőlem elragadott? Erre megnémúlnak a' törvények! Lemondok 'hát követeléseimről, mert megtudok halni! Csak azt akarám, hogy halálom valamire hasznos legyen, 's azért fárasztottam az urakat magamhoz. Irhattam is volna; de tudom hogy az urak a' nélkül is elég írással bajlódnak; 's az eleven példa nagyobb hatásu, mint az élet-nélküli szó. Itt az urak többet tanulhatnak. Fogadják-el bennem a' törvények' véres áldozatját, 's csinálják vele, mit jónak vélnek! —

Ezeket mondván, halva rogyott-le. Fogai között egy üvegecske kéksavanyt szorította össze. —

Doctor Swift.

L' esprit n' altere point le fond du caractere.

Voltaire.

A' híres doctor Swift egy volt a' legelmésebb, de azonban a' legkülönösebb természetű emberek közül. — Egy bizonyos időben gyalog utazott, és estvére egy városba érkezvén, meghatározta, hogy ott megszálljon. — Minden vendég fogadók bévoltak telve, minthogy éppen országos vásár vala. — Nem talált tehát más helyet, hanem egy nyomorúlt korcsomát, melyben külön ágyat nem kapván, egy árendással, a' ki előtte érkezett oda, volt kénytelen együvé fekünni. — Ambár ezért igen boszankodott, de még is azt észre nem vétette. — Alig feküdtek-le a' két háló társak: legottan az árendás, kit az álmom nem fogott, beszédbe elegyedett a' doctorral. — Elbeszélte neki, hogy ezen vásáron milyen szerencsés volt, minthogy sok jó eladni valóját eladhatta. — A' mi pedig engemet illet — felel Swift — én nem vagyok oly szerencsés, mint az úr, mert a' műtörvény-székezésünk kezdetétől fogva még csak ötöt akasztottam-fel. — Mi az? felakasztott? — mi féle élet nemű ember az úr? — kérdé az árendás. — Alkalmos keresetű az én mesterségem, — felele Swift — én az N.Ni herczegnek hóhérja vagyok. — Mi? lehetséges-e az? az úr egy hóhér! — Igen is az, és remélem, hogy a' közelebbi szombaton T.Tben még kilenczet fogok akasztani, kik közül egyet négy részekre kell vagdalni. —

Az árendás magánkívül jött a' megrétenés miatt, és a' nélkül, hogy tovább hallgatná, leszökött az ágyból, 's megrázván az ajtót, fellármázta az egész házat. — A' korszomáros elé siet. — Mi az? mi az? kérdi az árendást. — Ugy bizony! kérdi Kend, hogy mi az? Kend egy gazember: — engemet a' hóhérral egy ágyba fektetett: — hát így kel- lé banni a' becsületes szállóval? Nyomban nyissa-fel nekem az ajtót, hogy ezen alatsón helyről távozzam-el. — A' gazda megtébo- lyodottnak gondolván, ajtót nyitott, 's el- bocsátotta. — A' doctor pedig nagyon örven- dett, hogy háló társától megmenekedett, 's csendesen jól aludt virradtig. K. J.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Egyenes Fejedelem.

Az igaznak neveztetett Nurischan per- siai fejedelem egykor vadászatón lévén, és meg- éhezvén, az ő maga által leejtett vadból en- ni akart; de nem volt sója. Hozatott tehát a' legközelebbi faluból egy keveset, pontoson megtiltván, hogy el ne vegyék, míg ki nem fizetik. Erre egyik udvarnokja csendesen így szólla a' másikhöz: valyon micsoda igazta- lanság vagy szerencsétlenség lenne az, ha a' király egy parányi sót meg nem fizetne? — Nurischan ezen beszédet észre vévén, így felele: Ha a' király ma egy almát valame- lyik alattvalójának kertjéből leszakaszt: hó- nap az ő udvarnokjai a' fáját vágják-ki.

K. J.